

Інноваційно-інвестиційні процеси в національній економіці та підприємстві

Boiko O.M.

Ph.D., Senior Scientist, SU organization «Institute of Economics and prediction of NAS of Ukraine»

FEATURES INNOVATIVE DEVELOPMENT OF OLD INDUSTRIAL REGIONS

This paper summarizes the approaches to the definition of «old industrial area». The comparative characteristic of old industrial regions of Ukraine and Russia, and Europe (similarities and differences). The analysis stage of old industrial regions, based on the following features: the role of interregional economic region, the level of development of natural and economic resources, etc. The features of the regulation and management of innovative development of old industrial regions.

Keywords: innovation, competitiveness, old industrial, region.

Гавриш О.А.

д.т.н., професор ФММ НТУУ «КПІ»

Круш Н.П.

аспірантка ФММ НТУУ «КПІ»

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

У статті розглянуто сучасний стан та динаміку фінансування інноваційної діяльності акціонерних товариств машинобудування національного господарства у 2007-2012 роках. Виявлено основні проблеми і визначено перспективи інноваційного розвитку акціонерних товариств машинобудування у частині стимулювання їхнього фінансування.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, акціонерні товариства машинобудування, фінансування.

Вступ. В сучасних умовах динамічного розвитку ринкового середовища перед суб'єктами господарювання постають проблеми підвищення власної конкурентоспроможності в усіх сферах діяльності. Важливою передумовою для їх ефективного функціонування є фінансування інноваційної діяльності.

Особливо актуальним це є для машинобудівних акціонерних товариств, оскільки вони характеризуються значними обсягами виробничо-господарської діяльності, високим рівнем її диверсифікації, складністю вертикальних та горизонтальних взаємозв'язків, наявністю широкого кола постачальників та споживачів, розвиненістю

зовнішньоекономічних зв'язків, неоднорідністю технологічних циклів виробничо-господарської діяльності тощо. Саме вони виступають основними суб'єктами машинобудівного комплексу, які забезпечують як потреби внутрішнього ринку, так і реалізацію інтересів країни на зовнішньому. Проте, вони наразі відчують усю гостроту конкуренції на основі інновацій при відсутності джерел їх фінансування.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз основних джерел фінансування інноваційної діяльності акціонерних товариств машинобудування та обґрунтування напрямів їх активізації.

Результати дослідження. Наразі частка підприємств машинобудування у обсязі реалізованої продукції становить майже 13 %. На них працює 21 % усього зайнятого населення. Крім того, саме тут зосереджено понад 22 % усіх основних засобів та майже 16 % оборотних активів [1].

Як свідчать аналітичні та статистичні дані, підприємства машинобудування є найбільш активними з точки зору здійснення інноваційної діяльності. Тут частка інноваційно-активних підприємств складає майже 27 % з усіх підприємств. І навіть незважаючи на зменшення за останні три роки загальної кількості підприємств машинобудування, число інноваційно активних підприємств у галузі зростає. Це означає, що керівництво підприємств усвідомлює, що інновації стали не просто достатньою, а і вкрай необхідною умовою відстоювання власних конкурентних позицій на ринку. А отже на підприємствах вже сформовано або перебувають на стадії формування відповідні елементи та складові інноваційного процесу, що реалізуються у здійсненні інноваційної діяльності. Вони є сукупністю елементів організаційного, структурного та функціонального характеру, які в процесі взаємодії визначають умови реалізації інноваційної діяльності та її забезпечення з метою комерціалізації результатів НДДКР, їх створення, обміну, адаптації і трансферу, що забезпечує розвиток та підвищення рівня інноваційної активності підприємства.

Такі високі показники галузі, як зазначає Тельнова Г.В. [2], багато у чому пов'язані зі значною кількістю корпоративних підприємств, переважно, акціонерних товариств (понад 56 % із загальної кількості), які за рахунок переваг корпоративної власності і управління здатні активізувати показники не лише власної діяльності, а і закладати засади для підвищення ролі галузі у структурі національного господарства та міжнародного ринку.

На сьогоднішній день основними районами їхньої концентрації є Придніпровський, Донецький, Східний та Центральний райони. Загалом, з 2031 підприємств машинобудування і металообробки України найбільша їх кількість зосереджена у Донецькій (217), Дніпропетровській (149), Луганській (169), Запорізькій (176) областях. Багато підприємств розміщено в Київській (84), Харківській (128), Львівській (165), Одеській

(108) областях, а також у м. Києві (133), з них переважна більшість – це акціонерні товариства.

Проте, можна спостерігати поступове зниження інноваційної активності акціонерних товариств машинобудування, що на наш погляд, багато у чому пов'язано і з динамікою фінансування інноваційної діяльності. Про це свідчать і дані опитування підприємств у 2013 році (табл. 1).

Таблиця 1.

Чинники, що стримують інноваційну діяльність підприємств

Чинник	Частка підприємств, %
Нестача власних коштів	83,0
Недостатня фінансова допомога держави	56,6
Великі витрати на нововведення	55,9
Високий економічний ризик	38,9
Недосконалість законодавчої бази	37,7
Тривалий термін окупності нововведень	34,6
Відсутність коштів у замовників	31,7
Нестача інформації про нові технології	19,5
Відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами та науковими організаціями	18,5
Нестача інформації про ринки збуту	18,3
Відсутність кваліфікованого персоналу	17,2
Відсутність попиту на продукцію	16,0
Несприйнятливість підприємства до нововведень	14,5

Джерело [3, с. 289]

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності акціонерних товариств (АТ) машинобудування України протягом 2007-2012 рр. були і залишаються їх власні фінансові ресурси (рис. 1.).

Як показує рис. 1. у структурі фінансування інноваційної діяльності АТ в машинобудуванні переважають власні кошти підприємств, відсоткова частка яких у 2007 році сягнула 94,4% від загального обсягу фінансування. У 2012 р. він сягає 78,8% і є найменшим за останні п'ять років. Кошти державного бюджету не перевищують 6% за період 2007-2012 рр.

Також варто зазначити, що державне фінансування здійснюється не для всіх областей. Так, найбільше коштів державного бюджету за аналізований період було отримано АТ таких регіонів, як АР Крим і Запорізька область. У окремі роки фінансування з державного бюджету інноваційної діяльності АТ здійснювалось також для м. Київ, Полтавської, Донецької, Сумської Тернопільської та деяких інших областей. Кошти місцевих бюджетів отримували переважно АТ АР Крим. Такі дані свідчать окрім іншого і про те, що програми розвитку підприємств машинобудування з року в рік не виконуються.

Аналогічно, динаміка інвестицій на інноваційну діяльність АТ, отриманих від інвесторів є негативною. І характеризується інвестуванням лише АТ окремих регіонів (зокрема, м. Севастополь, Харківської і Донецької областей).

Рис.1 Динаміка та джерела фінансування інноваційної діяльності АТ машинобудування, 2007-2012 рр.

Дещо більшою є частка інших джерел фінансування інноваційної діяльності від 0,4% у 2008 році до 11% у 2012 році. У 2007 р. з загальної суми взятих кредитів майже 10% було взято на пільгових умовах в 2008р. тільки 2,8%, а з 2009р. кредити на пільгових умовах більше не надавались.

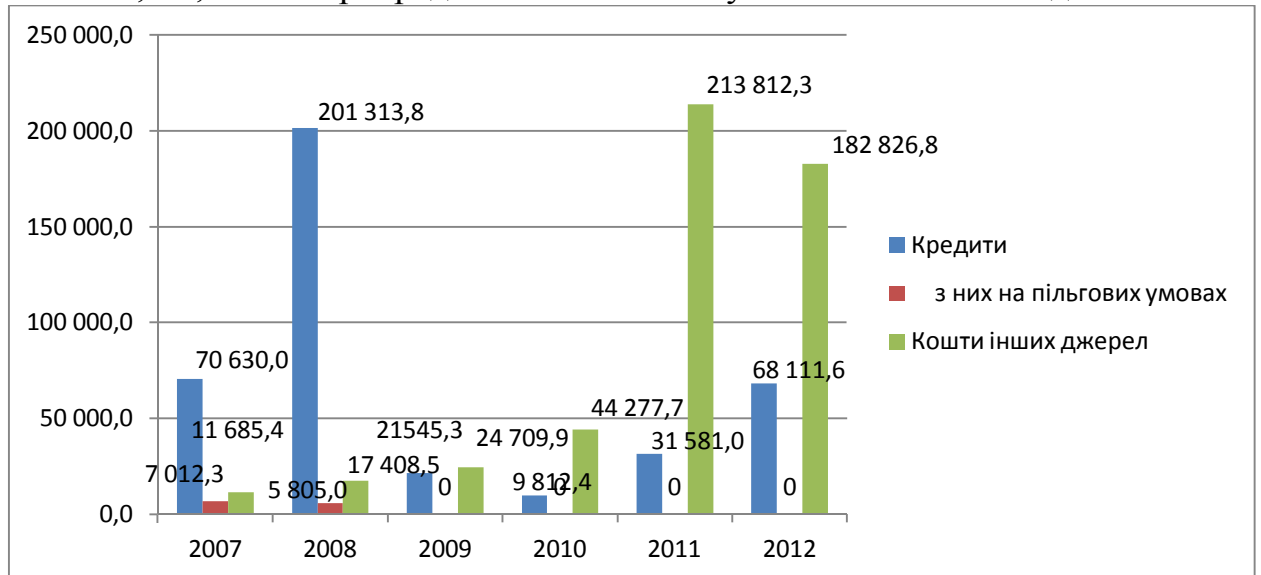

Рис.2 Динаміка кредитного фінансування інноваційної діяльності АТ машинобудування, 2007-2012 рр.

Пільгові кредити отримували переважно АТ м. Київ, АР Крим та Івано-франківської області. І це у той час, коли лише у деяких з означених регіонів сконцентровану значну кількість АТ машинобудування, що офіційно надають статистичні дані про інноваційну діяльність (наприклад,

м. Київ, Харківська, Донецька, Полтавська, Дніпропетровська області). АТ інших регіонів переважно мають задовольнятися самофінансуванням.

За таких умов підприємства шукають альтернативні джерела фінансування інноваційної діяльності, наприклад, різноманітні форми кооперування з іншими підприємствами, у тому числі у складі корпоративних структур. Так, на ринку злиттів і поглинань машинобудування посідає п'яте місце і за цим показником обходить навіть такий активний сектор вказаних угод як банківський [4].

Іще одним джерелом підтримки інноваційної активності на фоні негативних тенденцій по її фінансуванню є зменшення кількості власних розробок та скорочення інноваційних процесів загалом, натомість здійснення трансферту технологій (табл. 2).

Таблиця 2

**Трансфер технологій машинобудівних підприємств України у
2008-2012 роках, од**

Рік	Придбання нових технологій		Передання нових технологій	
	в Україні	за межами України	в Україні	за межами України
2008	273	95	6	-
2009	372	393	-	1
2010	122	58	-	2
2011	276	79	16	2
2012	219	54	3	6

Джерело [7, с. 289]

Проте, як показує табл. 1 і кількість придбаних, а, тим паче, переданих технологій скорочується. Такі показники роблять галузь неконкурентоспроможною на світовому ринку високих технологій.

Висновок. Аналіз фінансування інноваційної діяльності АТ машинобудування показує незацікавленість державних органів влади, іноземних інвесторів у стимулюванні інноваційного розвитку та неспроможність самих підприємств на фоні економічної і політичної кризи збільшувати обсяги фінансування, що призводить до згортання значної кількості перспективних інноваційних проектів. Це, в свою чергу, по ланцюговій реакції призводить і до зниження рівня конкурентоспроможності продукції АТ машинобудування та тих галузей, діяльність яких прямо пов'язана з ними. Лише незначна кількість АТ машинобудування спроможна здійснювати інноваційні процеси, збільшувати обсяги результатів інноваційної діяльності. Саме за їхній рахунок національне машинобудування намагається утримувати позиції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Найчастіше такі АТ виступають складовими потужних холдингових об'єднань або ж контролюються олігархічною верхівкою.

На разі для АТ машинобудування можливе розгортання кількох сценаріїв для підвищення рівня інноваційної активності шляхом збільшення кількості фінансових ресурсів: спеціальні режими

оподаткування або зменшення податкового навантаження; введення у широку практику спеціальних інноваційних фондів, які звільняються від оподаткування; удосконалення системи державного страхування венчурних фондів; впровадження системи гарантій фінансових ризиків, частину яких може узяти на себе Державний інноваційний фонд при дії механізму інвестування в інновації з його участю; удосконалення державних і регіональних програм стимулювання інноваційної діяльності машинобудування; активізація політики створення СП; стимулювання коопераційних зв'язків галузевого і міжгалузевого характеру; створення умов та доведення доцільності зростання показників спеціалізації тощо.

Список використаних джерел

1. Інформація Держстату України «Індекси промислової продукції»(2000-2012 рр.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Тельнова А. В. Розвиток класифікації концепцій фінансового менеджменту / А. В. Тельнова // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 6 (16). – С. 305 – 310
3. Юринець З.В. Розвиток інноваційної діяльності в Україні та світі / З.В. Юринець, Д.Б. Задорожний, В.В. Звір // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вил. 23.10.-С. 282-291.
4. Гончарова О.М. Ринок злиттів та поглинань в сучасних умовах / О.М. Гончарова // Збірник наукових праць теоретичних та прикладних питань економіки – випуск № 27 [Електронний ресурс]. – http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2012_27_1/Zb27_1_34.pdf
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Під ред. О.Г.Осауленка – Київ. – ТОВ «Август Трейд». – 2012
6. Промисловість України у 2007–2010 роках. Статистичний збірник / За ред. Л.М. Овденко. – Київ. – 2011.
7. Збірники Держстату «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» за 2009-2012 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Гавриш О.А.

д.т.н., професор ФММ НТУУ «КПІ»

Круш Н.П.

аспірантка ФММ НТУУ «КПІ»

СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ФИНАНСИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ МАШИНОСТРОЕНИЯ

В статье рассмотрено современное состояние и динамика финансирования инновационной деятельности акционерных обществ машиностроения национального хозяйства в 2007-2012 годах. Выявлены основные проблемы и определены перспективы инновационного развития акционерных обществ машиностроения в части стимулирования их финансирования.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, акционерные общества машиностроения, финансирования.

Gavrish O.

Ph.D., Professor FMM NTUU «KPI»

Kruz N.

graduate student FMM NTUU «KPI»

STATUS AND TRENDS OF FINANCING INNOVATION ENGINEERING JOINT STOCK COMPANY

The article reviews the current state and dynamics of innovation financing of joint stock companies in the engineering of the national economy 2007-2012 years. The main problems identified and prospects of innovative development of joint stock companies in the engineering of stimulation of their funding.

Keywords: innovation, innovation, engineering corporations, financing.

Дергалюк Б.В.

доц. ФММ НТУУ «КПІ»

Ночовна А.С.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто актуальні питання управління грошовими потоками підприємств. Визначено основні етапи управління грошовими потоками та обґрунтовано необхідність більш детальної уваги саме до етапу аналізу. Запропоновані основні положення, необхідні для визначення ролі ефективного управління грошовими потоками підприємства.

Ключові слова: грошові потоки, фінансова діяльність.

Вступ. Грошові потоки в системі управління фінансово-господарською діяльністю промислових підприємств займають провідне місце. А аналіз їх стану є важливою складовою оцінки фінансового становища, планування розміру вхідних і вихідних потоків, пов'язаний з узгодженням операційних, інвестиційних і фінансових стратегій розвитку. Від ефективності управління грошовими потоками залежить реалізація поточних та довгострокових цілей і завдань підприємства, виконання зобов'язань перед кредиторами, стабільність виробничої діяльності, фінансова стійкість у перспективі.

Управлінню грошовими потоками присвячено наукові праці таких відомих учених-економістів, як І.О. Бланк, В.В. Ковальов, Л.О. Лігоненко, О. М. Литнев, А. М. Поддєрьогін, В. П. Савчук, Г. В. Ситник. Однак,